

Evaluating the Impact of the Development of Tourism Infrastructure on the Retention of Nowruz Tourists in Sanandaj

Kyoumars Habibi¹ , Mehdi Saidi² ✉, Shadiéh Sayari³

1. Department of Urban Planning, Faculty of Art and Architecture, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran

Email: k.habibi@uok.ac.ir

2. (Corresponding Author) Department of Urban Planning, Faculty of Art and Architecture, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran

Email: m.saidi@uok.ac.ir

3. Department of Architecture, Faculty of Art and Architecture, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran

Email: shadiéh.sayari@uok.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:

Research Article

Article History:

Received:

22 April 2024

Received in revised form:

1 August 2024

Accepted:

26 August 2024

Available online:

28 September 2024

Keywords:

Urban Tourism
Infrastructure,
Retention,
Sanandaj.

ABSTRACT

Urban tourism infrastructure plays a crucial role in developing the tourism industry. The optimization and proper management of these infrastructures enhance the overall experience for tourists and contribute to extending their stay at the destination. Sanandaj, recognized as the city of creative music and the Nowruz capital of the world, is one of the most popular tourist areas in Kurdistan Province, attracting many domestic and international tourists annually, especially during the Nourooz holiday period. However, the tourism infrastructure in Sanandaj has not been successful in effectively attracting and retaining tourists. Therefore, this study aims to investigate the impact of urban tourism infrastructure on the retention of Nowruz tourists in Sanandaj. Given the applied nature of the research, a mixed-methods approach (quantitative-qualitative) was employed. To this end, questionnaires consisting of 22 items on a five-point Likert scale were distributed among tourists during Nowruz 2024. The statistical population of this study includes tourists in Sanandaj, with a total population of 1,774,767 individuals. Using Cochran's formula, the sample size was calculated to be 384 participants, and to increase the accuracy of the analyses, a total of 410 questionnaires were distributed. Simple random sampling was also employed. The collected data were analyzed using multiple regression models in SPSS software. Additionally, in order to identify existing issues within the city, semi-structured interviews were conducted with tourists and performed face-to-face. The study results indicate that urban tourism infrastructure, particularly historical and cultural sites with a coefficient of influence of 0.316, plays a vital role in attracting and increasing the retention of Nowruz tourists in Sanandaj. In this regard, it is recommended that city managers strengthen and optimize these infrastructures, along with improving transportation and road conditions, to enhance the experience and satisfaction of tourists, ultimately leading to their extended stay in the city.

Citation: Habibi, K., Saidi, M., & Sayari, Sh. (2024). Evaluating the Impact of the Development of Tourism Infrastructure on the Retention of Nowruz Tourists in Sanandaj. *Journal of Urban Tourism*, 11 (3), 1-18.

 <http://doi.org/10.22059/jut.2024.379414.1225>

© The Author (S)

This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Publisher: University of Tehran Press

Extended Abstract

Introduction

Tourism is a multifaceted spatial and social phenomenon involving interactions between tourists, their environments, and others. Understanding tourism activities from a spatial perspective is crucial for identifying patterns of demand distribution and their impacts on urban areas. According to the United Nations World Tourism Organization (UNWTO), urban tourism has experienced substantial growth, with nearly a 30% increase from 2010 to 2019, in contrast to only about a 10% increase in non-urban tourism. This expansion can be largely attributed to the appeal of urban tourism infrastructure, vital in attracting and retaining visitors. Policymakers and stakeholders in the tourism industry are focused on increasing the attractiveness of destinations while ensuring sustainability. Creating a balance between economic, environmental, and socio-cultural impacts is essential for developing a more resilient and competitive tourism sector. The tourism industry can enhance local value chains and support sustainable practices by developing infrastructure that integrates historical sites, commercial spaces, and public services. Additionally, this infrastructure can optimize resource utilization and improve visitor experiences, ultimately fostering longer stays and encouraging return visits. Sanandaj, as the political center of Kurdistan Province, is known for hosting various events during Nowruz and attracting domestic and international guests. Despite these attractions, this city has faced challenges in effectively retaining tourists. Data reveals that cities such as Sarvabad and Marivan have longer tourist stays, with Sarvabad and Marivan accounting for 27% and 26%, respectively, while Sanandaj only represents 14% of tourist stays. This disparity highlights Sarvabad, Marivan, and Bana's comparative tourism appeal versus Sanandaj. Consequently, this research investigates the relationship between urban tourism infrastructure and its impact on tourist retention in Sanandaj during the Nowruz celebration.

Methodology

The research method used in this study is a mixed-method approach, combining quantitative and qualitative elements. The necessary information was gathered through library research and field-based data collection (questionnaires and interviews). The SPSS software version 27 was utilized in the data analysis process, and multiple regression analysis was employed.

Results and discussion

This research assesses the impact of tourism infrastructure on the retention of tourists in Sanandaj, employing regression analysis to reveal significant relationships. The strong correlation ($R = 0.987$) indicates that the examined variables can explain 97.2% of variations in tourist stays. Key findings highlight that cultural heritage sites, museums, and cultural activities significantly enhance tourist retention, with standardized regression coefficients of 0.316 and 0.311, respectively. Moreover, the quality of transportation services and restaurant offerings positively influences visitor satisfaction and length of stay, with transportation showing a coefficient of 0.082. However, issues such as inadequate public transportation and poorly maintained roads harm tourist experiences. Additionally, insufficient lighting at historical sites has been identified as a factor contributing to feelings of insecurity among visitors, impacting their overall satisfaction. The presence of disruptive land uses around these historical sites further detracts from the overall tourist experience. Interviews with tourists emphasize the need for diverse attractions, as Sanandaj currently lags behind neighboring cities like Baneh and Marivan, which offer more appealing market options. Overall, these results underscore the necessity for improved infrastructure and strategic stakeholder cooperation to enhance tourism sustainability and attract more visitors to the region.

Conclusion

The results of this study indicate that among the key components, "cultural and historical sites" have the most significant impact on

tourist retention, with a standardized coefficient of 0.316. These sites offer unique visitation experiences that greatly appeal to tourists. Additionally, "cultural activities," such as festivals and local events, have a coefficient of 0.311 and foster a sense of belonging, encouraging longer stays. However, interviews revealed that inadequate nighttime lighting in historical sites, such as the Kord House and Sanandaj Museum, generates feelings of insecurity among visitors. This suggests that improving the lighting could significantly enhance their satisfaction. Furthermore, the positive cultural contributions of "music" and "performing arts" were noted, with coefficients of 0.168 and 0.154, respectively. While "restaurant quality" and "shopping centers" have a lesser impact, they still play important roles in enhancing tourist satisfaction. Ultimately, enhancing transport infrastructure and diversifying attractions are crucial for increasing retention and positioning Sanandaj as a more appealing tourist destination. The poor condition of the roads and the lack of necessary infrastructure have caused a feeling of insecurity and dissatisfaction among tourists, and it indicates the need to

improve the quality of public transportation and road infrastructure as effective factors for the stay of tourists. This research emphasized the importance of facilitating access to services and cultural attractions and stated the factors necessary for sustainable tourism development in Sanandaj city.

Funding

In this research, there is no funding support.

Authors' Contribution

The authors were equally involved in the conception and writing of the work. The authors confirmed the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest

The authors declare that there was no conflict of interest in this study.

Acknowledgements

The authors are grateful to those who have contributed to the improvement of this article through their scientific recommendations.

ارزیابی تأثیر توسعه زیرساخت‌های گردشگری بر ماندگاری گردشگران نروزی در شهر سنج

کیومرث حبیبی^۱، مهدی سعیدی^۲، شادیه سیاری^۳

۱- گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران. Email: k.habibi@uok.ac.ir

۲- نویسنده مسئول، گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران. Email: m.saidi@uok.ac.ir

۳- گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران. Email: shadie.sayari@uok.ac.ir

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۰۲/۰۳

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۳/۰۵/۱۱

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۰۶/۰۵

تاریخ چاپ:

۱۴۰۳/۰۷/۰۷

واژگان کلیدی:

زیرساخت گردشگری شهری،

ماندگاری،

شهر سنندج.

زیرساخت‌های گردشگری شهری نقش مهمی در توسعه صنعت گردشگری ایفا می‌کنند. بهینه‌سازی و مدیریت صحیح این زیرساخت‌ها تجربه کلی گردشگران را بهبود می‌بخشد و به طولانی شدن اقامت گردشگران در مقصد کمک می‌کند. شهر سنندج به‌عنوان شهر خلاق موسیقی و پایتخت نروزی جهان، یکی از مناطق گردشگری پرطرفدار استان کردستان محسوب می‌شود که سالانه، به‌ویژه در ایام نوروز، پذیرای گردشگران داخلی و خارجی زیادی است. با این حال، زیرساخت‌های گردشگری شهر سنندج به‌خوبی در جذب و ماندگاری گردشگران موفق عمل نمی‌کنند. از این رو، این پژوهش در تلاش است تا تأثیر زیرساخت‌های گردشگری شهری را بر ماندگاری گردشگران نروزی شهر سنندج بررسی کند. با توجه به ماهیت کاربردی پژوهش، روش تحقیق به‌صورت ترکیبی (کمی-کیفی) اتخاذ شده است. برای این منظور، پرسش‌نامه‌هایی با ۲۲ گویه در طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت در نوروز ۱۴۰۳ بین گردشگران توزیع شد. جامعه آماری این پژوهش شامل گردشگران شهر سنندج با جمعیت ۱، ۷۷۴، ۷۶۷ نفر بود. با استفاده از فرمول کوکران، حجم نمونه ۳۸۴ نفر محاسبه شد و به‌منظور افزایش دقت در تحلیل‌ها، تعداد ۴۱۰ پرسش‌نامه توزیع گردید. همچنین، نمونه‌گیری به‌صورت تصادفی ساده انجام شد. داده‌های حاصل با استفاده از مدل رگرسیون چندگانه در نرم‌افزار SPSS تجزیه و تحلیل شدند. همچنین، به‌منظور مشخص شدن معضلات موجود در سطح شهر، مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته‌ای با گردشگران انجام شد. نتایج پژوهش نشان می‌دهند که زیرساخت‌های گردشگری شهری، به‌ویژه مکان‌های تاریخی و فرهنگی با ضریب تأثیر ۰/۳۱۶، نقش حیاتی در جذب و افزایش ماندگاری گردشگران نروزی در سنندج دارند. در این راستا، به مدیران شهری توصیه می‌شود که با تقویت و بهینه‌سازی این زیرساخت‌ها و همچنین بهبود حمل‌ونقل و شرایط جاده‌ها، تجربه و رضایت گردشگران را افزایش دهند تا به ماندگاری بیشتر آن‌ها در این شهر بینجامد.

استناد: حبیبی، کیومرث؛ سعیدی، مهدی و سیاری، شادیه. (۱۴۰۳). ارزیابی تأثیر توسعه زیرساخت‌های گردشگری بر ماندگاری گردشگران نروزی در شهر سنندج. *مجله گردشگری شهری*، ۱۱ (۳)، ۱-۱۸.

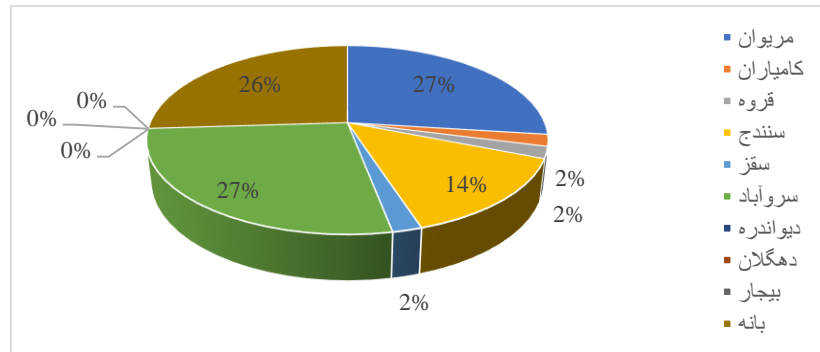
<http://doi.org/10.22059/jut.2024.379414.1225>

مقدمه

گردشگری به عنوان یک پدیده فضایی و اجتماعی، تعامل گردشگران با محیط‌های ساخته شده یا طبیعی و ارتباط آن‌ها با سایر افراد را شامل می‌شود. این پدیده دارای روابط پیچیده‌ای با تحرک سرزمینی است و درک فعالیت‌های گردشگری از منظر فضایی می‌تواند به شناسایی الگوهای توزیع تقاضای گردشگری و تأثیرات آن بر محیط‌های شهری کمک کند (Cao & Liu, 2022: 88; Lei et al., 2023: 100). طبق گزارش‌های سازمان جهانی گردشگری سازمان ملل متحد (UNWTO)، گردشگری شهری که به سفر به مناطق با تراکم جمعیت بالا مربوط می‌شود، در سال‌های اخیر با رشد چشمگیری روبه‌رو شده است. از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹، گردشگری شهری تقریباً ۳۰ درصد افزایش یافته است، در حالی که گردشگری غیرشهری تنها حدود ۱۰ درصد رشد داشته است (World Tourism Organization, 2020). این روند عمدتاً به جذابیت زیرساخت‌های گردشگری شهری نسبت داده می‌شود که می‌تواند به جذب و نگهداشت گردشگران کمک کند (Postma et al., 2017: 97). از آنجاکه افزایش جذابیت مناطق برای بازدیدکنندگان و حصول اطمینان از پایداری، یک تمرکز کلیدی برای سیاست‌گذاران و ذی‌نفعان صنعت گردشگری به شمار می‌رود، در این راستا نیاز است تا تعادلی میان اثرات اقتصادی، محیطی و فرهنگی - اجتماعی ایجاد شود تا بخش گردشگری به یک صنعت رقابتی‌تر و انعطاف‌پذیرتر تبدیل گردد (Schönherr et al., 2023: 78). صنعت گردشگری با ارائه و راه‌اندازی زیرساخت‌های گردشگری مبتنی بر محیط شهری، شامل مناطق تاریخی، فضاهای تجاری و خدمات عمومی، می‌تواند از شیوه‌های پایدار حمایت کند و زنجیره‌های ارزش محلی را تقویت نماید و در نهایت به پایداری و رشد اقتصادی این بخش کمک کند (Amen et al., 2023; Şahin Körmeçli, 2023: 219). طراحی مطلوب زیرساخت‌های گردشگری که از روش‌های پایدار پشتیبانی می‌کند، می‌تواند تجربیات بازدیدکنندگان را تقویت کرده و به بهینه‌سازی بهره‌وری منابع منجر شود و درعین حال شهرها را قادر به جذب گردشگران بیشتر کند. عناصر زیرساختی باکیفیت، با ایجاد تجربیات مثبت در گردشگران، می‌تواند گردشگران بیشتری را جذب کرده و منجر به بازدیدهای مجدد و توصیه‌های مثبت گردند. باین‌حال، اثربخشی این تجربیات به راه‌حل‌های خاص انتخاب‌شده و نحوه طراحی و اجرای آن‌ها بستگی دارد (Ariza-Colpas et al., 2023: 512). ادغام گردشگری در فرایند کلی برنامه‌ریزی شهری و در نظر گرفتن ویژگی‌ها و ارزش‌های منحصربه‌فرد هر شهر می‌تواند به اطمینان از همسویی سرمایه‌گذاری‌های زیرساختی کمک کند. با اولویت دادن به پایداری و تجربه توریستی در طراحی زیرساخت‌های گردشگری شهری، شهرها می‌توانند بازدیدکنندگان بیشتری را جذب کنند، اقامت طولانی‌تری را ترغیب نمایند و توصیه‌های شفاهی مثبت ایجاد کنند. این عمل می‌تواند به توسعه اقتصادی شهر کمک کرده و درعین حال دارایی‌های فرهنگی و محیطی آن را برای درازمدت حفظ کند (Mashika et al., 2021: 56). شهر سنندج به‌عنوان مرکز سیاسی استان کردستان، به سبب برگزاری مراسم‌ها و رویدادهای مختلف در ایام نوروز همچون؛ مراسم و جشن مسیر گردشگری تاریخ و تمدن ایران‌زمین، اجرای موسیقی، نمایش، رقص کردی، و داشتن بازارها و اماکن تاریخی متنوع در تمام سال به‌ویژه ابتدای فروردین‌ماه پذیرای مهمان‌های داخلی و خارجی است. با وجود تمامی این موارد شهر سنندج نتوانسته به‌خوبی در جذب و ماندگاری گردشگر موفق عمل کند (شکل ۱). با توجه به نمودار دایره‌ای میزان اقامت گردشگران نوروزی در استان کردستان، شهرهای سروآباد و میروان با ۲۷ درصد بیشترین میزان اقامت را داشته‌اند. شهر بانه با ۲۶ درصد در رتبه دوم قرار گرفته و شهر سنندج به‌عنوان مرکز استان تنها ۱۴ درصد از اقامت گردشگران را به خود اختصاص داده است. این الگوی اقامت گردشگران در طول تعطیلات نوروزی، نشان‌دهنده جذابیت و قابلیت‌های گردشگری شهرهای سروآباد، میروان و بانه در مقایسه با مرکز استان است. در این راستا پژوهش حاضر در تلاش است تا ضمن بررسی

زیرساخت‌های گردشگری شهری، رابطه بین ماندگاری گردشگران و به طبع آن توسعه گردشگری را بررسی نماید. در واقع این پژوهش به دنبال پاسخگویی به این پرسش است که زیرساخت‌های گردشگری شهری چه تأثیری بر ماندگاری گردشگران نوروزی در سنج داشته است؟

شکل ۱. درصد اقامت گردشگران نوروزی به تفکیک شهرستان در سطح استان کردستان، سال ۱۴۰۲، منبع: سازمان میراث فرهنگی استان کردستان

در حالی که ادبیات گسترده‌ای در مورد گردشگری (Wang, 2023; Teoh et al., 2023: 42; Marchi et al., 2023: 144; et al., 2024: 102; حیبی و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۰۵؛ بهرامی نیا، ۱۴۰۲: ۱۷۲) و زیرساخت‌های گردشگری شهری (Nguyen, 2021; Skare et al., 2023; فرجی و همکاران، ۱۴۰۰: ۸۱؛ چکین، ۱۴۰۱: ۲۰۱) به صورت مجزا وجود دارد، اما پیوندهای متقابل بین این دو هنوز به طور کامل مشخص نشده است. با این وجود در ایران و خارج از ایران تحقیقات محدودی در زمینه تأثیر زیرساخت‌های گردشگری شهری بر گردشگری شهری انجام شده است (Abbas et al., 2024; Apriyanti, 2024; Haneef, 2017; Sugiama et al., 2022; فامیل نوروزی و همکاران، ۱۳۹۴: ۳۶۲؛ خوشخو و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۲۶).

فامیل نوروزی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی گردشگری شهری با تأکید بر توسعه زیرساخت‌های گردشگری و رقابت‌پذیری شهری (مورد پژوهش: کلان‌شهر تهران) پرداخته‌اند. نتایج نشان می‌دهد که کلان‌شهر تهران در زمینه زیرساخت‌های شهری و اجتماعی نیازمند توسعه شدید است. در بعد زیرساخت‌های تفریحی نیز، افزایش کمی و ارتقای کیفی آن‌ها، به‌ویژه در ابعاد ایمنی، از موضوعات مهم در بحث رقابت‌پذیری شهر تهران است. خوشخو و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی تأثیرگذاری زیرساخت گردشگری بر انتخاب مقصد را در شهر اصفهان مورد ارزیابی قرار دادند. نتایج نشان از آن داشت که رضایت گردشگر، بازاریابی مقصد، تصویر مقصد قبل و بعد از بازدید، مهم‌ترین عوامل در انتخاب مقصد گردشگری هستند.

حنیف^۱ (۲۰۱۷) با انجام پژوهشی بر روی تأثیر زیرساخت گردشگری بر تصویر مقصد برای بازاریابی مؤثر گردشگری در دبی، تأثیر زیرساخت بر تصویر مقصد را به منظور تسهیل بازاریابی مؤثر گردشگری تأیید می‌کند. سوگیمیا و همکاران^۲ (۲۰۲۲) پژوهشی با عنوان تأثیر کیفیت دارایی زیرساخت گردشگری بر رضایت گردشگران: موردی بر گردشگری جنگلی در منطقه تاسیکمالایا انجام دادند. یافته‌ها نشان داد زیرساخت‌های باکیفیت بالا در افزایش رضایت گردشگران و به‌طور بالقوه طولانی شدن اقامت آن‌ها اهمیت بسزایی دارد.

عباس و همکاران^۳ (۲۰۲۴) در پژوهشی توسعه زیرساخت‌های بزرگ، پایداری گردشگری و ارزیابی کیفیت زندگی در

1. Haneef
2. Sugiama
3. Abbas

سایت‌های میراث جهانی را مورد بررسی قرار دادند که نشان می‌دهد پروژه‌های زیرساختی در مقیاس بزرگ می‌توانند بر مدت اقامت گردشگران تأثیر بگذارند.

آپریانتی^۱ (۲۰۲۴) در مطالعه‌ای با عنوان اهمیت زیرساخت‌های گردشگری در افزایش گردشگری داخلی و بین‌المللی، نشان داد که سرمایه‌گذاری قابل توجه در زیرساخت‌های گردشگری - مانند حمل‌ونقل، اقامت، و امکانات تفریحی - برای رشد گردشگری داخلی و بین‌المللی بسیار مهم است. زیرساخت‌های بهبودیافته نه تنها بازدیدکنندگان بیشتری را جذب می‌کند، بلکه تجربه کلی آن‌ها را نیز افزایش می‌دهد که منجر به سطح رضایت بالاتر و بازدیدهای مکرر می‌شود. این مطالعات به‌طور جمعی بر نقش حیاتی زیرساخت‌های گردشگری شهری در افزایش رضایت گردشگران و تشویق بازدیدهای مکرر از مقاصد شهری تأکید می‌کنند. آن‌ها بر اهمیت ارائه امکانات زیرساختی باکیفیت بالا، مدیریت مؤثر زیرساخت‌ها و برنامه‌ریزی و طراحی بهینه مجتمع‌های گردشگری در کمک به بهترین خدمات و تأثیرگذاری بر رشد بخش گردشگری محلی تأکید می‌کنند. آنچه این پژوهش را از سایر تحقیقات متمایز کرده و می‌توان آن را به‌عنوان نوآوری آن مطرح کرد، بررسی عمیق تأثیرات چندبعدی زیرساخت‌های گردشگری بر ماندگاری گردشگران در منطقه‌ای خاص است. در این راستا، داده‌های حاصل از پرسش‌نامه‌ها و مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با استفاده از تحلیل‌های کمی و کیفی، به شناسایی عوامل مؤثر بر ماندگاری گردشگران در سنج برداشته و پیشنهادهای عملی برای بهبود زیرساخت‌های گردشگری ارائه می‌دهد.

مبانی نظری

زیرساخت گردشگری شهری

زیرساخت‌های گردشگری شهری به امکانات، خدمات و منابع مختلفی اطلاق می‌شود که تجربه گردشگری را در یک شهر پشتیبانی و ارتقا می‌دهد. این شامل عناصر فیزیکی و غیر فیزیکی است که یک شهر را برای بازدیدکنندگان جذاب و قابل دسترس می‌کند (Jovanoviã & Ivana, 2016: 147).

اجزای اولیه زیرساخت گردشگری شهری عبارت‌اند از (Zeng et al., 2021: 285): ۱. زیرساخت‌های حمل‌ونقل: جاده‌ها، فرودگاه‌ها، راه‌آهن و حمل‌ونقل عمومی که دسترسی به شهر و داخل شهر را تسهیل می‌کنند. ۲. اقامت: هتل‌ها، متل‌ها و سایر امکانات اقامتی که مکان‌هایی را برای اقامت گردشگران فراهم می‌کنند. ۳. جاذبه‌ها: مکان‌های فرهنگی و تاریخی، موزه‌ها، گالری‌های هنری، تئاترها، امکانات ورزشی، پارک‌ها و سایر مکان‌های دیدنی که بازدیدکنندگان را به شهر می‌کشاند. ۴. امکانات رفاهی: رستوران‌ها، مغازه‌ها، بازارها، مکان‌های تفریحی و سایر خدماتی که نیازها و خواسته‌های گردشگران را برآورده می‌کنند. ۵. اطلاعات و ارتباطات: مراکز اطلاعات توریستی، علائم، نقشه‌ها و منابع دیجیتالی که به بازدیدکنندگان کمک می‌کند تا در مسیریابی و استفاده حداکثری از اقامت خود استفاده کنند.

زیرساخت‌های گردشگری شهری نقش مهمی در توسعه و رقابت‌پذیری یک شهر به‌عنوان یک مقصد گردشگری ایفا می‌کند (Wang et al., 2020: 16). زیرساخت‌های توسعه‌یافته می‌توانند کارایی خدمات گردشگری را افزایش دهند، عرضه‌های گردشگری را افزایش دهند و به جذابیت کلی شهر کمک کنند (Goffi et al., 2019: 107). همچنین می‌تواند اثرات مثبتی بر اقتصاد محلی، ایجاد شغل و تحریک سرمایه‌گذاری در بخش‌های مرتبط داشته باشد (James & Essien, 2019: 74). با این حال، توسعه پایدار گردشگری شهری مستلزم برنامه‌ریزی و مدیریت دقیق برای ایجاد تعادل بین نیازها

و علایق گردشگران، ساکنان و محیط‌زیست است (Streimikiene et al., 2021: 262).

تأثیر زیرساخت گردشگری شهری بر ماندگاری گردشگران در مقصد

گردشگری می‌تواند به‌طور قابل‌توجهی بر زیرساخت یک شهر تأثیر بگذارد. جنبه‌های فیزیکی و اجتماعی شهرها توسط گردشگری شکل می‌گیرد که می‌تواند زندگی ساکنان و گردشگران را تحت تأثیر قرار دهد. شهرنشینی می‌تواند گرایش به سمت گردشگری شهری را تقویت کند، زیرا مردمی که در شهرها زندگی می‌کنند تمایل بیشتری به فعالیت‌های گردشگری دارند (Kang et al., 2022: 52).

رابطه بین زیرساخت‌های گردشگری شهری و گردشگری چندوجهی و برای توسعه مناطق شهری و صنعت گردشگری حیاتی است. زیرساخت‌های گردشگری شهری که شامل سیستم‌های حمل‌ونقل، زیرساخت اقامتی، جاذبه‌ها، امکانات رفاهی، و اطلاعات و ارتباطات است، نقش مهمی در شکل دادن به تجربه گردشگری و تأثیرگذاری بر پایداری مقاصد گردشگری ایفا می‌کند (Tan et al., 2023: 68). همان‌طور که با این واقعیت که گردشگری می‌تواند فرصت‌های شغلی بیشتری را برای ساکنان فراهم کند و به زیرساخت‌های عمومی در مناطق شهری کمک کند، برجسته می‌شود. تأثیر زیرساخت‌های گردشگری بر گردشگری را می‌توان از دیدگاه‌های مختلف واریسی کرد (Kang et al., 2022: 52): ۱- تأثیرات مستقیم: زیرساخت‌های گردشگری شهری با ارائه خدمات ضروری مانند شبکه‌های حمل‌ونقل، امکانات اقامتی و امکانات عمومی، مستقیماً بر تجربه گردشگری تأثیر می‌گذارند. زیرساخت‌های توسعه‌یافته دسترسی، ایمنی و راحتی را برای گردشگران افزایش می‌دهد و به تجربه مثبت بازدیدکننده کمک می‌کند (Mohiuddin, 2023: 523). ۲- تأثیرات غیرمستقیم: تأثیرات موجی سرمایه‌گذاری‌های زیرساختی گردشگری فراتر از امکانات توریستی است. بهبود زیرساخت‌ها می‌تواند منجر به رشد اقتصادی، ایجاد شغل و بهبود کیفیت زندگی ساکنان شود و با ایجاد مقصدی جذاب‌تر، به‌طور غیرمستقیم به بخش گردشگری منتفع شود (Mohiuddin, 2023: 524). ۳- اثرات کاتالیزوری: مزایای بلندمدت پروژه‌های زیربنایی شهری می‌تواند توسعه را در بخش‌های مختلف تسریع کند. به‌عنوان مثال، بهبود زیرساخت‌های فرهنگی برای توسعه گردشگری که شامل مکان‌های تاریخی، بناهای تاریخی، موزه‌ها، سنت‌ها، آیین‌ها، جشنواره‌ها، موسیقی، هنرهای نمایشی و فرهنگ‌های زنده با سبک زندگی، نظام‌های ارزشی، باورها و اعمال‌شان می‌شوند، از طریق بهبود زیرساخت‌های گردشگری می‌تواند بازدیدکنندگان و سرمایه‌گذاری‌های خصوصی بیشتری را جذب کند و جذابیت گردشگری کلی یک شهر را افزایش دهد که شهرها را قادر می‌سازند تا به‌طور کارآمد عمل کنند و از نیازهای جمعیت روبه رشد خود حمایت کنند (Lak et al., 2020: 387). بنابراین، بهبود زیرساخت‌های گردشگری برای ایجاد فضاهای عمومی، مانند پارک‌ها، بلوارها و میدان‌های شهری، گردشگران را به خود جذب می‌کند و باعث افزایش اقامت و ماندگاری آن‌ها می‌شود. همچنین، توسعه امکانات رفاهی مانند رستوران‌ها، فروشگاه‌ها، هتل‌ها و مراکز خرید، و توجه به میراث فرهنگی می‌تواند تجربه گردشگری را بهبود بخشیده و بازدیدهای طولانی‌تری را ایجاد کند. درعین حال، حمل‌ونقل عمومی مؤثر و سیستماتیک نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. امکان دسترسی آسان به اماکن دیدنی و مراکز مختلف شهری باعث می‌شود تا گردشگران کمتر به خودروهای شخصی احتیاج داشته باشند و بیشتر از حمل‌ونقل عمومی استفاده کنند (Anjomrouz et al., 2021: 313). علاوه بر این امکانات و جاذبه‌های شهری با تأکید بر جنبه‌های زیباشناسانه نیز نقش حیاتی در افزایش جذابیت یک شهر برای توسعه گردشگری با تمرکز بر فضاهای عمومی، منظر شهری، مبلمان شهری، مجسمه‌ها و آثار هنری ایفا می‌کنند و درعین حال تأثیرات جهانی و محلی را نیز در برمی‌گیرند. این تأکید بر زیبایی‌شناسی کمک قابل‌توجهی به ایجاد فضاهای شهری جذاب می‌کند که مردم و سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری را جذب می‌کند

(Chen et al., 2022: 18). برای ارائه اطلاعات به گردشگران در مورد زیرساخت‌های گردشگری یک شهر برای توسعه گردشگری، آژانس‌های مسافرتی، راهنمای توریستی، بروشورها و نقشه‌های راهنمای گردشگری نقش بسیار مهمی دارند. این منابع بینش‌های ارزشمندی را در مورد جاذبه‌های یک شهر، اقامتگاه‌ها، حمل‌ونقل و سایر خدمات ضروری برای گردشگران ارائه می‌دهد (Sánchez-Fuarros et al., 2023: 314). بنا بر یافته‌های مطالعات نظری، زیرساخت‌های گردشگری یک شهر از عناصر متنوعی تشکیل می‌شود که به افزایش ماندگاری و اقامت طولانی‌تر گردشگران یاری می‌رساند. این عناصر شامل ابعاد فرهنگی، جاذبه‌های شهری، حمل‌ونقل و اطلاعات و ارتباطات است (جدول ۱). به همین دلیل، توسعه زیرساخت‌های گردشگری برای جذب و حفظ گردشگران از اهمیت بالایی برخوردار است. زیرساخت‌های مناسب تنها کارایی خدمات گردشگری را ارتقاء نمی‌دهد، بلکه تجربه و رضایت کلی گردشگران را نیز بهبود می‌بخشد و به رشد کلی بخش گردشگری کمک می‌کند. در این راستا، زیرساخت‌های گردشگری شهری به‌عنوان عامل تأثیرگذار بر ماندگاری گردشگران در مقصد شناخته می‌شود.

جدول ۱. زیر مؤلفه‌های زیرساخت گردشگری شهری جهت ماندگاری گردشگران برای توسعه گردشگری

مؤلفه	زیر مؤلفه	منبع
فرهنگی	مکان‌های تاریخی فرهنگی و موزه‌ها	(Kivela & Crofts, 2006; Szubert et al., 2021)
	فعالیت‌های فرهنگی (رویدادها و مراسم‌ها)	(Dychkovskyy & Ivanov, 2020; Reverté & Pérez, 2017; Richards & King, 2022)
	موسیقی	(Liberato et al., 2019; Skandalis et al., 2024)
جاذبه‌ها و امکانات	هنرهای نمایشی (رقص محلی)	(Amorim et al., 2020; Wahyono & Hutahayan, 2020)
	کمپینگ‌ها و محل‌های اسکان مسافران	(Baloch et al., 2023; Chandra et al., 2022; Mandić & Petrić, 2021)
	کیفیت ارائه خدمات در رستوران‌ها	(De Albuquerque Meneguel et al., 2019; Muskat et al., 2019; Nguyen, 2021; Pezenka & Weismayer, 2020)
اطلاعات و ارتباطات	کیفیت بازارها و مراکز خرید	(Folorunso et al., 2020; Muro-Rodríguez et al., 2020)
	خدمات امکانات تفریحی (زمین‌های ورزشی، استخر شنا، پارک‌های بازی کودکان، سینما، موزه حیات وحش)	(Lee & Jan, 2021; Nguyen, 2021; Simanihuruk, 2019)
	وضعیت پارک‌ها	(Semenova et al., 2020)
حمل‌ونقل	سازندگی فضاهای عمومی	(Genc & Temizkan, 2023; Omran & Kamran, 2018)
	وضعیت چشم‌انداز شهر (منظر شهر)	(BİRİŞÇİ et al., 2017)
	کارایی مبلمان شهری	(Farshad et al., 2021)
اطلاعات و ارتباطات	تنوع مجسمه‌ها و آثار هنری در اماکن تفریحی	(Franklin, 2018)
	کیفیت سطوح جاده‌ها	(Kanwal et al., 2020; Mazrekaj, 2020)
	پیاده‌مداری و وضعیت پیاده‌رو در خیابان‌ها	(Ebrahimzadeh & Esfandyarimehni, 2018)
اطلاعات و ارتباطات	مطلوبیت عملکرد میدان‌ها و فلکه‌ها	(Tricárico et al., 2023; Zakariya et al., 2015)
	خدمات حمل‌ونقل عمومی (تاکسیرانی)	(Albalate & Bel, 2010; Page, 2009; Tan & Ismail, 2020)
	خدمات فرودگاه	(Ripoll-Zarraga & Raya, 2020)
اطلاعات و ارتباطات	اطلاع‌رسانی و تبلیغات (نحوه توزیع بروشور، نقشه راهنمای گردشگری)	(Sánchez-Fuarros et al., 2023; Weng et al., 2021)
	دسترسی به راهنمایان گردشگری	(Harley et al., 2020)
	خدمات آژانس‌های مسافرتی	(Paştiu et al., 2014)

روش پژوهش

زیرساخت‌های گردشگری شهری به‌عنوان عامل مؤثر در ماندگاری گردشگران و میزان گردشگری یک شهر نقش بسزایی دارند. در این پژوهش، مؤلفه‌های زیرساخت گردشگری شناسایی و تأثیر آن‌ها بر ماندگاری گردشگران مورد بررسی قرار گرفته است. این پژوهش از نظر نوع، در زمره تحقیق‌های کاربردی قرار گرفته است که هدف آن حل مشکلات واقعی و ارائه راهکارهای عملی برای بهبود زیرساخت‌های گردشگری در شهر سنندج است. از منظر روش‌شناسی، این مطالعه رویکردی ترکیبی (کمی و کیفی) را به کار گرفت. جامعه آماری این پژوهش شامل ۱۰۷۷۴،۷۶۷ نفر گردشگر در نوروز ۱۴۰۳ است (سازمان میراث فرهنگی استان کردستان). با استفاده از فرمول کوکران، حجم نمونه ۳۸۴ نفر برآورد شد و با توزیع ۴۱۰ پرسش‌نامه شامل ۲۲ گویه در چهار بخش فرهنگی، امکانات و جاذبه‌ها، حمل‌ونقل و اطلاعات و ارتباطات، اطلاعات جمع‌آوری گردید. که در این میان ۱۰ پرسش‌نامه به دلیل عدم دقت در پاسخگویی در فرایند تحلیل‌ها حذف شد (جدول ۲). داده‌های کمی با استفاده از نرم‌افزار SPSS و روش رگرسیون چندگانه مورد تحلیل قرار گرفت. به‌منظور شناسایی معضلات و چالش‌های گردشگری در سنندج، ۵۰ مصاحبه نیمه ساختاریافته چهره به چهره با گردشگران انجام شد. از این تعداد، ۳۰ نفر (۶۰٪) زن و ۲۰ نفر (۴۰٪) مرد بودند. توزیع سنی مصاحبه‌شوندگان شامل ۱۵ نفر (۳۰٪) کمتر از ۲۴ سال، ۲۵ نفر (۵۰٪) در محدوده سنی ۲۵ تا ۴۰ سال و ۱۰ نفر (۲۰٪) بیشتر از ۵۰ سال بود. از نظر تحصیلات، ۵ نفر (۱۰٪) دیپلم یا کمتر، ۳۰ نفر (۶۰٪) دارای مدرک کاردانی یا کارشناسی و ۱۵ نفر (۳۰٪) دارای کارشناسی‌ارشد یا دکتری بودند. در زمینه شهر مبدأ، ۱۰ نفر (۲۰٪) از تبریز، ۱۵ نفر (۳۰٪) از تهران، ۱۰ نفر (۲۰٪) از اصفهان، ۵ نفر (۱۰٪) از مازندران و ۱۰ نفر (۲۰٪) از سایر شهرها مشارکت کردند. این مصاحبه‌ها شامل سؤالات باز بود که به مشارکت‌کنندگان این امکان را می‌داد تا دیدگاه‌ها و تجربیات خود را با جزئیات بیشتری بیان کنند. داده‌های حاصل از این مصاحبه‌ها با استفاده از تحلیل محتوای کیفی پردازش شدند. این مطالعه با ترکیب تحلیل‌های کمی و کیفی، عوامل مؤثر بر ماندگاری گردشگران را شناسایی کرده و پیشنهادهای عملی برای بهبود زیرساخت‌های گردشگری در سنندج ارائه داده است.

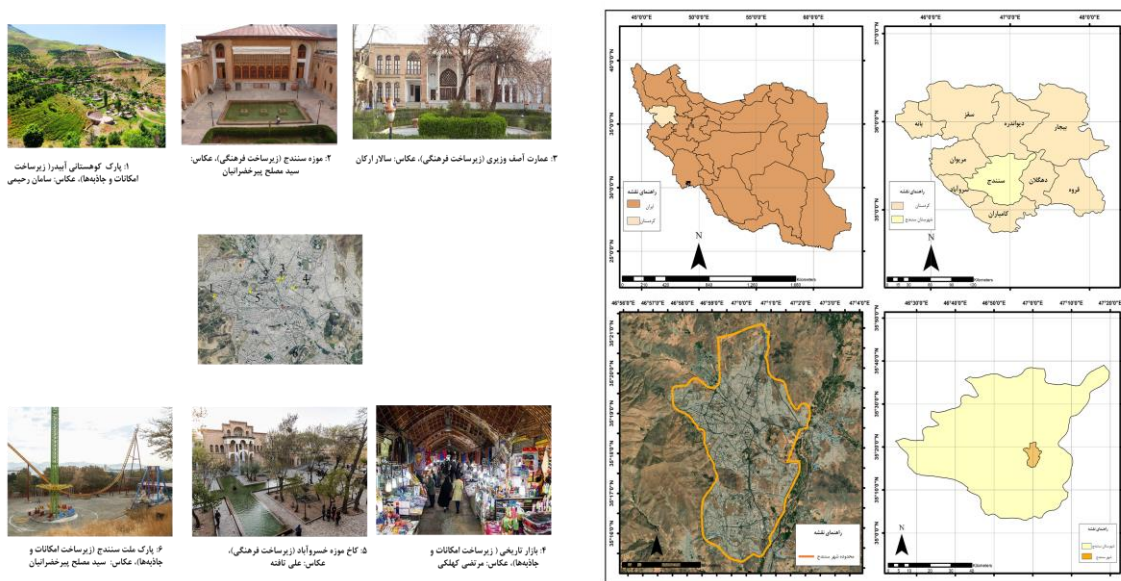
روایی پرسش‌نامه به کمک تحلیل محتوای آن با توجه به هدف پژوهش، توسط کارشناسان و متخصصین در حوزه گردشگری و برنامه‌ریزی شهری تأیید شده است. ضریب آزمون آلفای کرونباخ ۰/۹۶۹ به‌دست‌آمده که ضرایب قابل‌قبولی را با توجه به آستانه ۰/۷ نشان می‌دهد؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که داده‌های جمع‌آوری‌شده در ارتباط با زیرساخت گردشگری شهری از پایایی درونی قابل‌قبولی برخوردار هستند.

جدول ۲. ویژگی‌های افراد پاسخ‌دهنده به پرسش‌نامه

مشخصات	گروه سنی	تحصیلات	میزان	جنسیت	مبدأ گردشگری	مدت اقامت در سنندج	وضعیت اقتصادی	درصد
	کمتر از ۲۴	دیپلم یا	کارشناسی	مرد	مازندران	۴-۷ روز	بسیار خوب	۳۰٪
	۲۵ تا ۴۰	دیپلم یا	کارشناسی	زن	اصفهان	کمتر از ۳	خوب	۱۵٪
	کمتر از ۲۴	دیپلم یا	کارشناسی	مرد	اصفهان	کمتر از ۳	متوسط	۳۰٪
	۲۵ تا ۴۰	دیپلم یا	کارشناسی	زن	اصفهان	بیشتر از ۷	متوسط	۱۵٪
	کمتر از ۲۴	دیپلم یا	کارشناسی	مرد	اصفهان	بیشتر از ۷	ضعیف	۱۵٪
	۲۵ تا ۴۰	دیپلم یا	کارشناسی	زن	اصفهان	بیشتر از ۷	ضعیف	۱۵٪
	کمتر از ۲۴	دیپلم یا	کارشناسی	مرد	اصفهان	بیشتر از ۷	ضعیف	۱۵٪
	۲۵ تا ۴۰	دیپلم یا	کارشناسی	زن	اصفهان	بیشتر از ۷	ضعیف	۱۵٪
	کمتر از ۲۴	دیپلم یا	کارشناسی	مرد	اصفهان	بیشتر از ۷	ضعیف	۱۵٪
	۲۵ تا ۴۰	دیپلم یا	کارشناسی	زن	اصفهان	بیشتر از ۷	ضعیف	۱۵٪
	کمتر از ۲۴	دیپلم یا	کارشناسی	مرد	اصفهان	بیشتر از ۷	ضعیف	۱۵٪
	۲۵ تا ۴۰	دیپلم یا	کارشناسی	زن	اصفهان	بیشتر از ۷	ضعیف	۱۵٪
فراوان	۱۲۰	۸۰	۱۲۰	۱۸۰	۳۴	۱۶۰	۶۰	

محدوده مورد مطالعه

شهر سنندج در منطقه کوهستانی زاگرس واقع شده و آب‌وهوایی سرد و نیمه‌خشک دارد (شکل ۱). این شهر به سبب داشتن مکان‌های تاریخی و مذهبی (عمارت آصف (خانه کرد)، موزه مردم‌شناسی شهر سنندج (عمارت سالار سعید)، کاخ موزه خسروآباد)، جاذبه‌های تفریحی (مجموعه پارک تفریحی آیدر و پارک ملت) (شکل ۲) و سوغات و صنایع دستی متنوع (قالی و گلیم، گیوه یا کلاش)، محصولات چوبی، موسیقی (تبدیل شدن شهر سنندج به شهر خلاق موسیقی)، انواع شیرینی، لباس محلی کردی و به سبب مرکزیت استان کردستان و قرارگیری در مسیر شهرهایی همچون مریوان و بانه که با اقلیم کردستان عراق هم‌جوار هستند و برگزاری مراسم نوروز در این شهر سالانه به‌ویژه در فروردین‌ماه مورد استقبال گردشگران زیادی در داخل و خارج از ایران قرار می‌گیرد (حبیبی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۰۹؛ حاتمی نژاد و شریفی، ۱۳۹۴: ۶۷).

شکل ۲. موقعیت شهر سنندج در استان کردستان و شهرستان سنندج، (سمت راست)، موقعیت جاذبه‌های گردشگری شهر سنندج (سمت چپ)

یافته‌ها

ارزیابی تأثیر زیرساخت‌های گردشگری بر ماندگاری گردشگران با استفاده از رگرسیون

بر اساس خلاصه مدل رگرسیون، ضریب همبستگی (R) بین متغیرها ۰,۹۸۷ است که نشان‌دهنده همبستگی قوی بین آنهاست. ضریب تعیین تعدیل‌شده (Adjusted R Square) نیز ۰,۹۷۲ می‌باشد، نتایج نشان می‌دهد که ۹۷,۲ درصد از تغییرات ماندگاری گردشگران، توسط مجموعه متغیرهای مستقل مورد بررسی در این مطالعه قابل توضیح و پیش‌بینی است. به عبارت دیگر، این متغیرها می‌توانند تا حدود ۹۷ درصد از تغییرات ماندگاری گردشگران را تبیین کنند.

مقدار F در رگرسیون چند متغیره، اهمیت کلی مدل را نشان می‌دهد و بررسی می‌کند که آیا متغیرهای مستقل با متغیر وابسته مرتبط هستند یا خیر. تشخیص این امر به کمک سطح معنی‌داری این آزمون در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ میسر می‌شود. با توجه به سطح معناداری آزمون F (۰/۰۰۰) و آماره F (۶۶۵,۴۵۷) با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که مدل رگرسیون پژوهش حاضر متشکل از متغیرهای مستقل و وابسته بوده و متغیرهای مستقل شناسایی شده در این پژوهش،

می‌توانند ماندگاری گردشگران را تبیین کنند.

بر اساس نتایج جدول ۳، سطح معناداری متفاوتی برای شاخص‌های زیرساخت گردشگری شهری در ارتباط با ماندگاری گردشگران به‌دست‌آمده است. با میزان اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که اثرگذاری مکان‌های تاریخی فرهنگی و موزه‌ها، فعالیت‌های فرهنگی (رویدادها و مراسم‌ها)، موسیقی، هنرهای نمایشی (رقص محلی) با ضریب استاندارد شده رگرسیون $0/316$ ، $0/168$ ، $0/154$ به‌عنوان زیر مؤلفه زیرساخت فرهنگی گردشگری، بیشترین سهم را در ماندگاری گردشگران نوروزی داشته‌اند. به‌عبارت‌دیگر، بر مبنای ضریب استاندارد شده به ازای افزایش یک انحراف استاندارد در هر یک از مکان‌های تاریخی فرهنگی و موزه‌ها، فعالیت‌های فرهنگی (رویدادها و مراسم‌ها)، موسیقی، هنرهای نمایشی (رقص محلی) به ترتیب $0/316$ ، $0/168$ ، $0/154$ انحراف استاندارد ماندگاری گردشگران افزایش خواهد یافت. همچنین مواردی همچون وضعیت چشم‌انداز شهر ($Beta=0/130$) سرزندگی فضاهای عمومی ($0/117$)، تنوع مجسمه‌ها و آثار هنری در اماکن تفریحی ($0/112$)، کیفیت ارائه خدمات در رستوران‌ها ($0/090$)، کارایی مبلمان شهری ($0/086$)، خدمات آژانس‌های مسافرتی ($0/084$)، خدمات حمل‌ونقل عمومی (تاکسی‌رانی) ($0/082$)، کیفیت بازارها و مراکز خرید ($0/077$) نیز اثر معنی‌داری بر ماندگاری گردشگران داشته‌اند که در میان مؤلفه‌های معنی‌دار مکان‌های تاریخی و فرهنگی در زیرمجموعه زیرساخت فرهنگی با ضریب تأثیر $0/316$ بیشترین تأثیر و بازارها و مراکز خرید با ضریب تأثیر $0/077$ کم‌ترین اثر معنی‌دار را در جذب و ماندگاری گردشگر داشته‌اند. از سوی دیگر مؤلفه‌های وضعیت پارک‌ها، خدمات امکانات تفریحی، کیفیت سطوح جاده‌ها، پیاده‌مداری و وضعیت پیاده‌رو در خیابان‌ها، مطلوبیت عملکرد میدان‌ها و فلکه‌ها، خدمات فرودگاه، اطلاع‌رسانی و تبلیغات و دسترسی به راهنمایان گردشگری به سبب داشتن sig. بیشتر از $0/05$ اثر معنی‌داری بر ماندگاری گردشگران نداشته‌اند. این نتایج نشان می‌دهد که در میان مؤلفه‌های زیرساخت گردشگری، مکان‌های تاریخی و فرهنگی، فعالیت‌های فرهنگی، موسیقی و هنرهای نمایشی بیشترین تأثیر را بر ماندگاری گردشگران داشته‌اند. این امر می‌تواند ناشی از اهمیت و جذابیت این عوامل فرهنگی برای گردشگران باشد. در مقابل، برخی مؤلفه‌های زیرساختی مانند امکانات، خدمات حمل‌ونقل و اطلاعات و ارتباطات، در ماندگاری گردشگران نقش شایسته و درخور را ایفا نکرده‌اند. این موضوع می‌تواند ناشی از اهمیت کمتر این عوامل در تجربه گردشگری یا کیفیت نامناسب ارائه آن‌ها باشد که نیازمند توجه بیشتر مدیران گردشگری به آن‌ها است.

جدول ۳. رگرسیون خطی و سطح معنی‌داری شاخص‌های زیرساخت گردشگری شهری

سطح معنی‌داری	ضریب استاندارد شده		ضریب استاندارد نشده		زیر مؤلفه	مؤلفه
	آماره تی	بتا	B	خطای استاندارد		
$0/000$	$-7/679$		$-1/058$	$0/138$		(ثابت)
$0/000$	$8/720$	$0/316$	$0/408$	$0/047$		مکان‌های تاریخی فرهنگی و موزه‌ها
$0/000$	$7/519$	$0/311$	$0/220$	$0/029$		فعالیت‌های فرهنگی (رویدادها و مراسم‌ها)
$0/003$	$3/019$	$0/168$	$0/155$	$0/051$		موسیقی
$0/001$	$3/602$	$0/154$	$0/129$	$0/036$		هنرهای نمایشی (رقص محلی)
$0/243$	$1/177$	$0/038$	$0/033$	$0/028$		کمپینگ‌ها و محل‌های اسکان مسافران
$0/011$	$2/592$	$0/090$	$0/077$	$0/030$		کیفیت ارائه خدمات در رستوران‌ها
$0/011$	$2/609$	$0/077$	$0/080$	$0/031$		کیفیت بازارها و مراکز خرید
$0/109$	$-1/621$	$-0/041$	$-0/033$	$0/020$		وضعیت پارک‌ها

امکانات و جاذبه‌ها	خدمات امکانات تفریحی (زمین‌های ورزشی، استخر شنا، پارک‌های بازی کودکان، سینما، موزه حیات وحش)	۰/۰۳۱	۰/۰۱۷	۰/۰۴۳	-۱/۸۴۰	۰/۰۷۰
	سرزندگی فضاهای عمومی	۰/۰۷۳	۰/۰۲۵	۰/۱۱۷	۲/۹۶۹	۰/۰۰۴
	وضعیت چشم‌انداز شهر (منظر شهر)	۰/۰۷۶	۰/۰۳۵	۰/۱۳۰	۲/۲۰۹	۰/۰۳۰
	کارایی میلمان شهری	۰/۰۵۰	۰/۰۱۸	۰/۰۸۶	۲/۶۸۶	۰/۰۰۹
	تنوع مجسمه‌ها و آثار هنری در اماکن تفریحی	۰/۰۸۲	۰/۰۳۱	۰/۱۱۲	۲/۶۴۰	۰/۰۱۰
	کیفیت سطوح جاده‌ها	۰/۰۵۰	۰/۲۲۱	۰/۰۳۳	۰/۲۲۶	۰/۸۲۲
	پیاده‌مداری و وضعیت پیاده‌رو در خیابان‌ها	-۰/۰۰۴	۰/۰۲۹	-۰/۰۰۴	-۰/۱۲۱	۰/۹۰۴
حمل‌ونقل شهری	مطلوبیت عملکرد میدان‌ها و فلک‌ها	۰/۰۱۷	۰/۰۲۰	۰/۰۲۳	۰/۸۷۱	۰/۳۸۶
	خدمات حمل‌ونقل عمومی (تاکسیرانی)	۰/۰۷۹	۰/۰۳۴	۰/۰۸۲	۲/۳۲۹	۰/۰۲۲
	خدمات فرودگاه	۰/۰۳۳	۰/۰۲۶	۰/۰۲۵	۱/۲۳۷	۰/۲۲۰
اطلاعات و ارتباطات	اطلاع‌رسانی و تبلیغات (نحوه توزیع بروشور، نقشه راهنمای گردشگری)	-۰/۰۳۰	۰/۰۱۷	-۰/۰۴۸	-۱/۷۷۹	۰/۰۷۹
	دسترسی به راهنمایان گردشگری	-۰/۰۲۲	۰/۰۲۸	-۰/۰۲۷	-۰/۷۹۲	۰/۴۳۱
	خدمات آژانس‌های مسافرتی	۰/۰۶۶	۰/۰۲۶	۰/۰۸۴	۲/۴۷۸	۰/۰۱۵

بعد فرهنگی

با وجود اینکه بعد فرهنگی بر حسب میزان ضریب تأثیر در وضعیت مطلوبی نسبت به ماندگاری گردشگران نوروزی سنج قرار دارد (جدول ۳). با این حال، مصاحبه‌ها با گردشگران بیانگر وجود برخی نقاط ضعف در این حوزه است که به‌ویژه بر تجربه گردشگران تأثیرگذار بوده است. گردشگران از نبود نور کافی در شب در برخی بناهای تاریخی مانند خانه کرد، کاخ موزه خسروآباد و موزه سنج انتقاد کرده و آن را عاملی برای احساس عدم امنیت و کاهش رضایت از این مکان‌ها عنوان نمودند: «... از مکان‌های تاریخی راضی هستم، نمای زیبایی دارند. از لحاظ معماری بنا بسیار شبیه کاخ‌های اصفهان است، اما مسئله‌ای که هست وقتی هوا کمی تاریک می‌شود، نور مناسبی در محوطه‌ها نیست، به راحتی نمی‌توانیم در محوطه بگردیم، واقعیتش احساس امنیت نمی‌کنم...» (زن ۴۲ ساله، از اصفهان)

همچنین مزاحمت ناشی از کاربری‌های اطراف بناهای تاریخی نیز به عنوان یک عامل نارضایتی شناسایی شد. یکی از مصاحبه‌شوندگان در این خصوص اظهار داشت: «... عمارت‌ها کلاً زیبا و دیدنی بودند، اما به جای اینکه اطراف این بناها محوطه‌سازی زیبا و میلمان مناسب برای نشستن باشد یا دسترسی راحتی به بازار صنایع دستی داشتیم، چرا جلوی در عمارت ماشین می‌شویند، اینجا را بدمنظر کرده است...» (زن ۵۴ ساله، از تبریز). این نظرات نشان می‌دهد که حتی با وجود جذابیت‌های فرهنگی، نواقص موجود در زمینه زیرساخت‌ها می‌تواند بر تجربه کلی گردشگران تأثیرگذار باشد.

بعد حمل‌ونقل

در زمینه حمل‌ونقل نیز، نتایج رگرسیون حاکی از تأثیر حمل‌ونقل عمومی با ضریب تأثیر ۰/۰۸۲ بر ماندگاری گردشگران است. با این حال، مشکلات مربوط به حمل‌ونقل خصوصی، به‌ویژه در سفرهای داخلی، تأثیر بیشتری بر تجربه گردشگران داشته است. بر اساس نظرات مصاحبه‌شوندگان، وضعیت نامناسب جاده‌ها، عدم وجود تابلوهای راهنمایی و ضعف در خط‌کشی جاده‌ها، بر ایمنی و راحتی سفر به شهر سنج تأثیر منفی گذاشته و سبب نارضایتی آنان شده است: «... اگر در مورد جاده‌ها و وضعیتش می‌پرسید واقعیتش اصلاً خوب نیست، در بیشتر جاده‌ها مخصوصاً در بیرون شهر نه تابلوهای راهنمایی رانندگی هست و نه خط‌کشی جاده‌ها مشخص است، در داخل شهر هم آسفالت‌ها انگار چل تیکه درست کردند...» (مرد ۴۷ ساله، از همدان)

بعد امکانات و جاذبه‌ها

بر اساس گزارش سازمان میراث فرهنگی و اظهارات گردشگران، کمبود جاذبه‌های گردشگری در شهر سنندج همان‌طور که شکل ۱ نیز گواهی این مدعاست، از دیگر عواملی است که سبب شده شهر سنندج در مقایسه با شهرهای بانه، مریوان و سروآباد در رتبه چهارم اسکان مهمانان نوروزی قرار گیرد (شکل ۱).

«... خیلی دوست داشتم برای این مراسم نوروزی و رقص کردی که برگزار می‌شد به شهر سنندج بیایم، از همه چیز راضی بودم، اما شهر سنندج جاهای دیدنی کمی دارد، دو سه جا بیشتر نداشت که رفتیم...» (دختر ۲۷ ساله، از زنجان). این اظهارات تأکید بر نیاز گردشگران به تجارب متنوع در سفرهای خود دارد. علاوه بر این، رقابت با شهرهایی مانند بانه و مریوان که به خاطر بازارهای مرزی و قیمت‌های مناسب خود شناخته شده‌اند، سنندج را تحت تأثیر قرار داده و تبدیل به مقصدی عبوری برای گردشگران شده است که نتایج حاصل از رگرسیون برای بازارها و مراکز خرید (با ضریب ۰/۰۷۷ که نشان‌دهنده ضریب اثر ضعیف این شاخص است) این امر را تصدیق می‌کند. یکی از گردشگران در این زمینه بیان نمود: «... سنندج واقعاً زیباست، اما وقتی می‌بینم که بانه و مریوان با بازارهای جذاب خود که اجناس ارزان‌تر و متنوع‌تری دارند؛ از سنندج بازدید می‌کنم و معمولاً این شهر را فدای بازار می‌کنم...» (مرد ۳۹ ساله، از تهران)

بعد اطلاعات و ارتباطات

بررسی زیرساخت‌های گردشگری شهر سنندج نشان می‌دهد که این بعد تنها در بخش خدمات آژانس‌های مسافرتی با ضریب تأثیر ۰/۰۸۴ تأثیر اندکی بر ماندگاری گردشگران داشته و سایر زیر مؤلفه‌های این بعد، تأثیر معنادار و قابل توجهی بر ماندگاری ندارند. این موضوع نشان‌دهنده کم‌رنگ بودن این مؤلفه در حوزه گردشگری است. شواهد میدانی نشان می‌دهد که گردشگران به کمبود اطلاعات دقیق و کافی درباره جاذبه‌های گردشگری و خدمات موجود در سنندج معترض هستند. همچنین، کمبود راهنمایان گردشگری به‌عنوان یکی از مشکلات اساسی شناسایی شده است. یکی از گردشگران در این خصوص بیان نمود: «... من از تهران آمده‌ام، اما برای یافتن اطلاعات درباره مکان‌ها و رویدادهای فرهنگی در سنندج واقعاً با مشکل مواجه شدم. کافی نیست که فقط در ورودی شهر با بروشورها تبلیغ کنند، باید اطلاعات دقیق‌تری در دسترس باشد تا ما بتوانیم به سهولت برنامه‌ریزی کنیم...» (مرد ۳۵ ساله، از مازندران). یکی دیگر از گردشگران چنین بیان کرد: «... واقعاً نیاز داریم که راهنمایان محلی و راهنمایان گردشگری در دسترس باشند. گاهی برای پرسیدن سؤالات و دریافت اطلاعات پایه‌ای و حتی آدرس‌ها نیز دچار مشکل می‌شویم و این کمبود واقعاً تأثیر منفی بر تجربه‌مان گذاشته است...» (زن ۲۹ ساله، از ارومیه). این نظرات نشان‌دهنده این واقعیت است که باید به تقویت زیرساخت‌های ارتباطی و اطلاعاتی توجه بیشتری شود تا گردشگران بتوانند از تجربیات بهتری در سفرهای خود بهره‌مند شوند.

بحث

یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهند که عوامل مختلف زیرساختی از جمله مکان‌های تاریخی فرهنگی، فعالیت‌های فرهنگی، خدمات حمل‌ونقل و کیفیت ارائه خدمات در رستوران‌ها بر میزان اقامت و رضایت گردشگران تأثیر مثبت و معناداری دارند. به‌ویژه، نتایج مدل رگرسیون نشان داد که مکان‌های تاریخی فرهنگی و موزه‌ها با ضریب استاندارد شده ۰/۳۱۶ و فعالیت‌های فرهنگی با ضریب ۰/۳۱۱، بیشترین تأثیر بر ماندگاری گردشگران را دارا می‌باشند. این نتیجه با مطالعه ونتینگ و همکاران (Wenting et al., 2021: 671) هم‌راستا است به‌گونه‌ای که در مطالعات خود به اهمیت زیرساخت‌های فرهنگی در جذب و حفظ گردشگران اشاره دارند. مطالعه آران‌بورو و همکاران (Aranburu et al., 2016: 713) بر اهمیت

دسترسی به امکانات و فضاهای مختلف در داخل شهرها تأکید کرده و تأثیر آن بر ارتقای تجربه کلی گردشگری را روشن ساخته است. این نکته در یافته‌های این پژوهش نیز مشهود است، زیرا کیفیت زیرساخت‌های حمل‌ونقل با ضریب تأثیر ۰/۰۸۲ می‌تواند بهبود ایمنی و راحتی سفر گردشگران را به همراه داشته باشد. باین‌حال بر اساس نظرات گردشگران، مشکلات موجود در حمل‌ونقل عمومی و وضعیت نامناسب جاده‌ها می‌تواند بر تجربه گردشگران تأثیر منفی بگذارد. همچنین، یافته‌های این پژوهش به اهمیت نورپردازی در مکان‌های تاریخی و فرهنگی اشاره دارند. همان‌طور که یابانسی (Yabancı, 2022: 9) در مطالعات خود بیان می‌کند نور ناکافی نه تنها می‌تواند بر درک و کیفیت تجربه گردشگران تأثیر بگذارد، بلکه می‌تواند حس امنیت را نیز تحت‌الشعاع قرار دهد. این موضوع در نظرات مصاحبه‌شدگان مشهود است؛ چرا که عدم وجود نور کافی در برخی از بناهای تاریخی باعث ایجاد احساس ناامنی و نارضایتی در میان گردشگران شده است. این امر با یافته‌های جبوری و همکاران (Jebbouri et al., 2022: 451) که به تأثیر منفی نور ناکافی بر تصویر مقصد و رضایت گردشگران اشاره دارد، همخوانی دارد. علاوه بر این، مصاحبه‌ها با گردشگران نشان‌دهنده نارضایتی ناشی از کاربری‌های مزاحم در اطراف مکان‌های تاریخی است که بر تجربه گردشگران تأثیر منفی گذاشته است. پاپادوپولو و همکاران (Papadopoulou et al., 2023: 657) به نقش مثبت کاهش مزاحمت‌های کاربری اطراف بناهای تاریخی در بهبود درک گردشگران از کیفیت و ارزش مکان‌ها اشاره کرده‌اند که این نتایج نیز در این پژوهش به‌خوبی منعکس شده است.

نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان داد که ۹۷/۲ درصد از تغییرات ماندگاری گردشگران نوروزی در سنندج به‌واسطه متغیرهای زیرساختی مورد بررسی قابل تبیین است. باین‌حال، در مصاحبه‌ها، شرکت‌کنندگان به نبود تنوع در جاذبه‌ها و خدمات اشاره کردند و اذعان داشتند که این موضوع آن‌ها را به سمت شهرهای مجاور مانند بانه و مریوان که به علت بازارهای جذاب و قیمت‌های مناسب شناخته شده‌اند، سوق داده است. بررسی‌ها همچنین نشان می‌دهند که کمبود اطلاعات و دسترسی به خدمات گردشگری در سنندج، به‌ویژه در زمینه خدمات آژانس‌های مسافرتی، تأثیر اندکی بر ماندگاری گردشگران دارد. علاوه بر این، عدم وجود اطلاعات دقیق و کافی درباره جاذبه‌ها و کمبود راهنمایان گردشگری، نارضایتی و تأثیر منفی بر تجربه سفر گردشگران را به همراه دارد. این موضوع کم‌رنگ بودن مؤلفه اطلاعات و ارتباطات در حوزه گردشگری سنندج را نشان می‌دهد. نتایج این پژوهش بیانگر آن است که سنندج در توسعه زیرساخت‌های گردشگری نسبت به سایر شهرها و مناطق بررسی‌شده، عملکرد ضعیف‌تری دارد. به‌عنوان مثال، پژوهش فامیل نوروزی و همکاران بر ضرورت بهبود زیرساخت‌های گردشگری در کلان‌شهرها تأکید دارد؛ ضرورتی که در سنندج به‌وضوح احساس می‌شود. همچنین، پژوهش آپریانتی به تأثیر مثبت سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های گردشگری بر رشد و توسعه این صنعت اشاره می‌کند. باین‌حال، سرمایه‌گذاری‌های انجام‌شده در سنندج در این حوزه کافی نبوده و نیازمند توجه و تلاش بیشتری است. یافته‌های سوگیما و همکاران نشان می‌دهند که زیرساخت‌های باکیفیت می‌توانند رضایت گردشگران را افزایش دهند و مدت اقامت آن‌ها را طولانی‌تر نمایند. باین‌وجود، این مسئله در سنندج به‌وضوح کم‌رنگ است. وضعیت نامناسب جاده‌ها و کمبود زیرساخت‌های لازم سبب احساس عدم امنیت و نارضایتی در میان گردشگران شده است و ضرورت بهبود کیفیت حمل‌ونقل عمومی و زیرساخت‌های جاده‌ای را به‌عنوان عوامل مؤثر در ماندگاری گردشگران در این شهر مشخص می‌کند. این پژوهش بر اهمیت تسهیل دسترسی به خدمات و جاذبه‌های فرهنگی تأکید دارد؛ فرایندی که برای دستیابی به توسعه پایدار گردشگری در سنندج ضروری است. به نظر می‌رسد که ضعف زیرساخت‌های گردشگری در این شهر موجب ایجاد تردید در میان

گردشگران نسبت به کارآمدی و جذابیت جاذبه‌ها و امکانات تفریحی شده است؛ بنابراین، پیشنهاد می‌شود که بهبود اطلاعات و تعاملات گردشگری و تسهیل دسترسی به خدمات و جاذبه‌ها در راستای توسعه پایدار گردشگری در سندج مورد توجه قرار گیرد. این اقدامات می‌توانند به معرفی سندج به‌عنوان یک مقصد جذاب و ماندگار کمک نمایند.

حامی مالی

بر اساس اظهار نویسندگان این مقاله حامی مالی نداشته است.

سهام نویسندگان در پژوهش

نویسندگان در تمامی مراحل و بخش‌های انجام پژوهش سهم برابر داشته‌اند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در ارتباط با نویسندگی یا انتشار مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان از تمامی کسانی که در انجام پژوهش حاضر یاری‌رسان بوده‌اند، به‌ویژه کسانی که کار ارزیابی کیفیت مقاله را عهده‌دار بوده‌اند، تشکر و قدردانی می‌نمایند.

منابع

- ایمانی خوشخو، محمدحسین؛ فرهادی یونکی، مجید و دوستی ایرانی، مهناز. (۱۳۹۸). تأثیرگذاری زیرساخت گردشگری بر انتخاب مقصد (مطالعه موردی: شهر اصفهان). بصیر. ۱۴۷-۱۲۶. <https://doi.org/10.22034/jtd.2019.178285.1694>
- بهرامی نیا، ابراهیم؛ وحدتی پور، سید روح‌الله و ایزدی، سید حسین. (۱۴۰۲). نیازسنجی و اولویت‌بندی آموزشی و اقتصادی سرمایه‌گذاران بخش گردشگری. نشریه رویکردهای نوین در مدیریت و بازاریابی، ۲(۱)، ۱۷۲-۱۸۵. <https://doi.org/10.22034/jnamm.2023.423528.1034>
- حاتمی نژاد، حسین و شریفی، امیر. (۱۳۹۴). بررسی نقش گسترش گردشگری شهری بر توسعه پایدار شهری (نمونه موردی: شهر سندج)، مجله گردشگری شهری، ۲(۱)، ۶۱-۷۴. <https://doi.org/10.22059/jut.2015.54066>
- حیبی، کیومرث؛ رحیمی کاکه جوب، آرمان و عبدی، محمد حامد. (۱۳۹۴). ارزیابی پایداری گردشگری در اماکن تاریخی فرهنگی با استفاده از مدل جاپای بوم‌شناختی (مطالعه موردی: خانه کرد، شهر سندج). مجله گردشگری شهری، ۲(۲)، ۱۰۵-۱۲۰. <https://doi.org/10.22059/jut.2015.55828>
- حیبی، کیومرث؛ ایراندوست، کیومرث و شیخ احمدی، احمد. (۱۴۰۱). چارچوب بازآفرینی بافت‌های تاریخی با رویکرد فرهنگ مینا جهت تحقق بخشی توسعه گردشگری پایدار؛ نمونه موردی: بافت تاریخی ارومیه. نشریه معماری و شهرسازی ایران، ۱۳(۲۳)، ۱۰۵-۱۲۳. <https://dx.doi.org/10.30475/ISAU.2021.236712.1445>
- چکین، میثم. (۱۴۰۱). طراحی چارچوب توسعه زیرساخت‌های گردشگری سلامت در کشور. نشریه برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، ۱۱(۴۱)، ۲۰۱-۲۲۴. <https://doi.org/10.22080/JTPD.2022.21610.3558>
- فامیل نوروزی، حامد؛ شریفی، شهرام و شیدایی، آیلین. (۱۳۹۴). ارزیابی گردشگری شهری با تأکید بر توسعه زیرساخت‌های گردشگری و رقابت‌پذیری شهری؛ موردپژوهش: کلان‌شهر تهران. مدیریت شهری، ۳۹، ۳۶۲-۳۷۹.
- فرجی، عبدالله؛ چراغی، مهدی و مظفری، لیلا. (۱۴۰۰). توزیع فضایی و رتبه‌بندی کارایی نسبی زیرساخت‌های گردشگری استان زنجان با رویکرد تحلیل پوششی داده‌ها. نشریه گردشگری و توسعه، ۲(۱۰)، ۹۲-۸۱.

References

- Abbas, J., Mamirkulova, G., Al-Sulaiti, I., Al-Sulaiti, K. I., & Dar, I. B. (2024). Mega-infrastructure development, tourism sustainability and quality of life assessment at world heritage sites: catering to COVID-19 challenges. *Kybernetes*. <https://doi.org/10.1108/K-07-2023-1345>
- Amen, M. A., Afara, A., & Nia, H. A. (2023). Exploring the Link between Street Layout Centrality and Walkability for Sustainable Tourism in Historical Urban Areas. *Urban Science*, 7(2), 67. <https://doi.org/10.3390/urbansci7020067>
- Amorim, D., Jiménez-Caballero, J. L., & Almeida, P. (2020). The impact of performing arts festivals on tourism development: analysis of participants' motivation, quality, satisfaction and loyalty. *Tourism & Management Studies*, 16(4), 45-57. <https://doi.org/10.18089/tms.2020.160404>
- Anjomrouz, E., Dehyadegari, S., Hosseini, K., & Anjomrouz, H. (2021). The role of urban branding to attract foreign tourists. *Independent Journal of Management & Production*, 12(1), 310-328. <https://doi.org/10.14807/ijmp.v12i1.1285>
- Apriyanti, M. E. (2024). The Importance of Tourism Infrastructure in Increasing Domestic and International Tourism. *International Journal of Research in Vocational Studies (IJRVOCAS)*, 3(4), 113-122. <https://doi.org/10.53893/ijrvocas.v3i4.46>
- Aranburu, I., Plaza, B., & Esteban, M. (2016). Sustainable cultural tourism in urban destinations: Does space matter?. *Sustainability*, 8(8), 699-718. <https://doi.org/10.3390/su8080699>
- Ariza-Colpas, P. P., Piñeres-Melo, M. A., Morales-Ortega, R.-C., Rodríguez-Bonilla, A.-F., Butt-Aziz, S., Naz, S., Contreras-Chinchilla, L. d. C., Romero-Mestre, M., & Vacca Ascanio, R. A. (2023). Tourism and conservation empowered by augmented reality: a scientometric analysis based on the science tree metaphor. *Sustainability*, 15(24), 16847. <https://doi.org/10.3390/su152416847>
- Bahraminia, E., Pur, S. R. V., & Yazidi, S. H. (2023). Educational and economic needs assessment and prioritization of tourism sector investors. *Journal of New Approaches in Management and Marketing*, 2(1), 172-185. [In Persian]
- Baloch, Q. B., Shah, S. N., Iqbal, N., Sheeraz, M., Asadullah, M., Mahar, S., & Khan, A. U. (2023). Impact of tourism development upon environmental sustainability: a suggested framework for sustainable ecotourism. *Environmental Science and Pollution Research*, 30(3), 5917-5930. <https://doi.org/10.1007/s11356-022-22496-w>
- Birişçi, T., Mansuroğlu, S., Söoüt, Z., & ÖNAÇ, A. K. (2017). Evaluation of the Effects of Globalization on Change of Urban Landscapes within the Scope of Tourism. *Proceedings Book*, 121. <http://www.tourismtrendsconference.us.es>
- Cao, Y., & Liu, J. (2022). The Spatial Spillover Effect and Its Impact on Tourism Development in a Megacity in China. *Sustainability*, 14(15), 9188. <https://doi.org/10.3390/su14159188>
- Chandra, R., Bhatta, R., & Bhatt, C. R. (2022). Effects of sanitation and hygiene perceptions on international travelers' health, travel plans and trip experiences in India. *Frontiers in public health*, 10, 1042880. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.1042880>
- Chekin, M. (2022). Developing a framework for the development of health tourism infrastructure in Iran. *Journal of Tourism Planning and Development*, 11(41), 201-224. [In Persian]
- Chen, Y., Jia, B., Wu, J., Liu, X., & Luo, T. (2022). Temporal and Spatial Attractiveness Characteristics of Wuhan Urban Riverside from the Perspective of Traveling. *Land*, 11434. 9(1). <https://doi.org/10.3390/land11091434>
- Czepakiewicz, M., Heinonen, J., & Ottelin, J. (2018). Why do urbanites travel more than do others? A review of associations between urban form and long-distance leisure travel. *Environmental Research Letters*, 13(7), 073001. <https://doi.org/10.1088/1748-9326/aac9d2>
- De Albuquerque Meneguel, C. R., Mundet, L., & Aulet, S. (2019). The role of a high-quality restaurant in stimulating the creation and development of gastronomy tourism. *International Journal of Hospitality Management*, 83, 220-228. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2018.10.018>
- Dychkovskyy, S., & Ivanov, S. (2020). Festival tourism as part of international tourism and a factor in the development of cultural tourism. <https://doi.org/10.15388/Im.2020.89.41>
- Ebrahimzadeh, I., & Esfandyarimehni, H. (2018). Examining Impact of Pedestrian Zones

- Establishment on Sustainable Tourism Development (Case Study Panzdah-e-Khordad pedestrian in Iran). *Journal of Urban Tourism*, 5(3), 131-142. <https://doi.org/10.22059/jut.2018.233368.314> [in persian]
- Faraji, A., Cheraghi, M., & Muzaffari, L. (2021). Spatial Distribution and Ranking of Relative Efficiency of Tourism Infrastructure in Zanjan Province with Data Envelopment Analysis Approach. *Journal of tourism and development*, 10(2), 81-92. [In Persian]
- Farshad, L., Zaghez, A., & Mehrdanesh, G. (2021). Assessing the quality of urban furniture and its role in the development of urban tourism (Case study: Zaribar Lake). *Journal of Urban Development and Architecture-Environment Identity (JUDA-EI)*, 2(5), 36-4. [https://doi.org/10.22034/\(jrpa-ei\).2021.283661.1075](https://doi.org/10.22034/(jrpa-ei).2021.283661.1075)[in persian]
- Folorunso, C., Ayeni Dorcas, A., & Ayeni, T. (2020). Impact of tourism oriented architectural features on sales in shopping malls of metropolitan Lagos, Nigeria. *American Journal of Tourism Management*, 9(1), 19-23. <https://doi.org/10.5923/j.tourism.20200901.02>
- Franklin, A. (2018). Art tourism: A new field for tourist studies. *Tourist Studies*, 18(4), 399-416. <https://doi.org/10.1177/146879761881502>
- Genc, S. G., & Temizkan, S. P. (2023). Destination aesthetics: An empirical study of aesthetic judgment and aesthetic distance among tourists in Turkey. *European Journal of Tourism Research*, 33, 3308-3308. <https://doi.org/10.54055/ejtr.v33i.2221>
- Goffi, G., Cucculelli, M., & Masiero, L. (2019). Fostering tourism destination competitiveness in developing countries: The role of sustainability. *Journal of cleaner production*, 209, 101-115. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.10.208>
- Habibi, K., Irandoost, K., & Ahmadi, A. S. (2022). A framework for regeneration of historical contexts with culture-led approach to achieve sustainable tourism development (Case study: Urmia historical context). *Journal of Iranian Architecture and Urbanism*, 13(23), 105-123. [In Persian]
- Habibi, K., Kakejob, A. R., & Abdi, M. H. (2015). Tourism sustainability assessment of historical- cultural buildings by use of Ecological Footprint Model, the case of Khaneh-Kurd building, Sanandaj. *Journal of Urban Tourism*, 2(2), 105-120. [In Persian]
- Haneef, S. K. (2017). *A model to explore the impact of tourism infrastructure on destination image for effective tourism marketing*. University of Salford (United Kingdom).
- Harley, J. M., Lajoie, S. P., Tressel, T., & Jarrell, A. (2020). Fostering positive emotions and history knowledge with location-based augmented reality and tour-guide prompts. *Learning and Instruction*, 70, 101163. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2018.09.001>
- Hataminejad, H., & Sharifi, A. (2015). Examines the role of urban tourism development on sustainable urban development (Case study: Sanandaj). *Journal of Urban Tourism*, 2(1), 61-74. [In Persian]
- James, E. E & ,Essien, A. U. (2019). Infrastructure and sustainable tourism development in Nigeria. *IOSR Journal of Humanities Social Science*, 24(1), 72-80. <https://doi.org/10.9790/0837-2401067280>
- Jebbouri, A., Zhang, H., Imran, Z., Iqbal, J., & Bouchiba, N. (2022). Impact of destination image formation on tourist trust: Mediating role of tourist satisfaction. *Frontiers in Psychology*, 13, 445-468. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.845538>
- Jovanoviä, S., & Ivana, I. (2016). Infrastructure as important determinant of tourism development in the countries of Southeast Europe. *Ecoforum journal*, 5. (1). https://doi.org/10.1007/978-981-15-2024-2_47
- Kanwal, S., Rasheed, M. I., Pitafi ,A. H., Pitafi, A., & Ren, M. (2020). Road and transport infrastructure development and community support for tourism: The role of perceived benefits, and community satisfaction. *Tourism Management*, 77, 104014. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2019.104014>
- Khoshkhoo, M. H. I., Uonaki, M. F., & Irani, M. D. (2019). Influence of Tourism Infrastructure on Destination Selection (Case study: Isfahan city). *Journal of tourism and development*, 8(4), 126-147. [In Persian]
- Kivela, J., & Crofts, J. C. (2006). Tourism and gastronomy: Gastronomy's influence on how

- tourists experience a destination. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 30(3), 354-377. <https://doi.org/10.1177/1096348006286797>
- Lak, A., Gheitasi, M., & Timothy, D. J. (2020). Urban regeneration through heritage tourism: cultural policies and strategic management. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 18(4), 386-403. [Record #3205 is using a reference type undefined in this output style]. <https://doi.org/10.1080/14766825.2019.1668002>
- Lei, W. S. C., Suntikul, W., & Chen, Z. (2023). Tourism development induced social change. *Annals of Tourism Research Empirical Insights*, 4(1), 100088. <https://doi.org/10.1016/j.annale.2023.100088>
- Liberato, D., Costa, E., Liberato, P., & Ribeiro, J. (2019). The role of events and music festivals in urban tourism: case study. In *Advances in Tourism, Technology and Smart Systems: Proceedings of ICOTTS 2019* (pp. 537-549). Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-15-2024-2_47
- Mandić, A., & Petrić, L. (2021). The impacts of location and attributes of protected natural areas on hotel prices: Implications for sustainable tourism development. *Environment, development and sustainability*, 23(1), 833-863. <https://doi.org/10.1007/s10668-020-00611-6>
- Marchi, V., Marasco, A., & Apicerni, V. (2023). Sustainability communication of tourism cities: A text mining approach. *Cities*, 143, 104590. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2023.104590>
- Mashika, H., Kudrina, O., Nurgaliyeva, A., Berkova, O., Metil, T., & Novichkov, V. (2021). Competitiveness of hotel, restaurant and tourism business: Factors and tools. <https://doi.org/10.30892/gtg.362spl16-698>
- Mazrekaj, R. (2020). Impact of road infrastructure on tourism development in Kosovo. *International Journal of Management*, 11. (4).
- Mohiuddin, M. (2023). Effects of poor infrastructure on tourism in Bangladesh.
- Muro-Rodríguez, A. I., Pérez-Jiménez, I. R., & Sánchez-Araque, J. A. (2020). Impact of shopping tourism for the retail trade as a strategy for the local development of cities. *Frontiers in Psychology*, 11, 511-649. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00067>
- Muskat, B., Hörtnagl, T., Prayag, G., & Wagner, S. (2019). Perceived quality, authenticity, and price in tourists' dining experiences: Testing competing models of satisfaction and behavioral intentions. *Journal of Vacation Marketing*, 25(4), 480-498. <https://doi.org/10.1177/1356766718822675>
- Nguyen, Q. H. (2021). Impact of investment in tourism infrastructure development on attracting international visitors: A nonlinear panel ARDL approach using Vietnam's data. *Economies*, 9(3), 131. <https://doi.org/10.3390/economies9030131>
- Nouroozi, H. F., Sharifi, S., & Sheidaee, A. (2015). Evaluation of urban tourism with an emphasis on tourism infrastructure development and urban competitiveness; Case Study: Metropolitan Tehran. *Urban Management*, 14(39), 369-392. [In Persian]
- Omran, A., & Kamran, H. W. (2018). Determining the factors attracting the tourists to visit Kedah State, Malaysia. *Journal of Environmental Management and Tourism*, 9(2), 355-364. [https://doi.org/10.14505/jemt.9.2\(26\).17](https://doi.org/10.14505/jemt.9.2(26).17)
- Papadopoulou, N. M., Ribeiro, M. A., & Prayag, G. (2023). Psychological determinants of tourist satisfaction and destination loyalty: The influence of perceived overcrowding and overtourism. *Journal of travel research*, 62(3), 644-662. <https://doi.org/10.1177/00472875221089049>
- Paștiu, C., Muntean, A., Moisă, C., & Maican, S. (2014). The role of travel agencies in tourism development in Alba County.
- Pezenka, I., & Weismayer, C. (2020). Which factors influence locals' and visitors' overall restaurant evaluations? *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 32(9), 2793-2812. <https://doi.org/10.1108/IJCHM-09-2019-0796>
- Postma, A., Buda, D.-M., & Gugerell, K. (2017). The future of city tourism. *Journal of Tourism Futures*, 3(2), 95-101. <https://doi.org/10.1108/JTF-09-2017-067>
- Reverté, F. G., & Pérez, S. M. (2017). Cultural And Social Impacts Of Events Held In Tourism Destinations. A Managers'perception Point Of View. *Cuadernos de Turismo*(40), 681-683. <https://doi/full/10.5555/20183019336>
- Richards, G., & King, B. (2022). The experience of cultural festivals: evidence from Hong Kong. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*, 14(3), 296-309. <https://doi.org/10.1080/19407963.2022.2033249>

- Ripoll-Zarraga, A. E., & Raya, J. M. (2020). Tourism indicators and airports' technical efficiency. *Annals of Tourism Research*, 80, 102819. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2019.102819>
- Şahin Körmeçli, P. (2023). Analysis of Walkable Street Networks by Using the Space Syntax and GIS Techniques: A Case Study of Çankırı City. *ISPRS International Journal of Geo-Information*, 12(6), 216. <https://doi.org/10.3390/ijgi12060216>
- Sánchez-Fuarros, I., Paiva, D., & Calvo, D. M. (2023). *Ambiance, Tourism and the City*. Taylor & Francis. <https://doi.org/10.4324/9781003207207>
- Schönherr, S., Peters, M., & Kušcer, K. (2023). Sustainable tourism policies: From crisis-related awareness to agendas towards measures. *Journal of Destination Marketing & Management*, 27, 100762. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2023.100762>
- Semenova, L., Bunakov, O., & Puryzhova, L. (2020). Urban parks and their impact on the sustainable development of the tourist area: International experience and prospects of its application in the Kaliningrad region and the Republic of Tatarstan (RF). E3S Web of Conferences .[Record #3196 is using a reference type undefined in this output style]. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202020805009>
- Skandalis, A., Banister, E., & Byrom, J. (2024). Spatial authenticity and extraordinary experiences: Music festivals and the everyday nature of tourism destinations. *Journal of travel research*, 63(2), 357-370. <https://doi.org/10.1177/00472875231159054>
- Skare, M., Gavurova, B., & Polishchuk, V. (2023). A large-scale decision-making model for the expediency of funding the development of tourism infrastructure in regions. *Expert Systems*, e13443. <https://doi.org/10.1111/exsy.13443>
- Streimikiene, D., Svagzdiene, B., Jasinskas, E., & Simanavicius, A. (2021). Sustainable tourism development and competitiveness: The systematic literature review. *Sustainable development*, 29(1), 259-271. <https://doi.org/10.1002/sd.2133>
- Sugiyama, A. G., Oktavia, H. C., & Karlina, M. (2022). The effect of tourism infrastructure asset quality on tourist satisfaction: a case on forest tourism in Tasikmalaya Regency. *International Journal of Applied Sciences in Tourism and Events*, 6(1), 65-71. <https://doi.org/10.31940/ijaste.v6i1.65-71>
- Szubert, M., Warcholik, W., & Żemła, M. (2021). The influence of elements of cultural heritage on the image of destinations, using four polish cities as an example. *Land*, 10.671(1). <https://doi.org/10.3390/land10070671>
- Tan, J., Wang, K., Gan, C., & Ma, X. (2023). The Impacts of Tourism Development on Urban–Rural Integration: An Empirical Study Undertaken in the Yangtze River Delta Region. *Land*, 12(7), 1365. <https://doi.org/10.3390/land12071365>
- Teoh, M. W., Kwek, A., & Wang, Y. (2023). An analytical autoethnographic study of culture's role in transformative tourism experiences. *Tourism Management Perspectives*, 46, 101097. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2023.101097>
- Tricárico, L. T., Garcia, T., Tomelin, C. A., & Rossini, D. d. M. (2023). Syntax of the square space as sign for urban tourism regeneration: Mauá Square and XV Square, Rio de Janeiro. *Interações (Campo Grande)*, 24, 31-50. <https://doi.org/10.20435/inter.v24i1.3641>
- Wahyono, W., & Hutahayan, B. (2020). Performance art strategy for tourism segmentation: (a Silat movement of Minangkabau ethnic group) in the event of tourism performance improvement. *Journal of Islamic Marketing*, 11(3), 643-659. <https://doi.org/10.1108/JIMA-10-2017-0116>
- Wang, J., Huang, X., Gong, Z., & Cao, K. (2020). Dynamic assessment of tourism carrying capacity and its impacts on tourism economic growth in urban tourism destinations in China. *Journal of Destination Marketing & Management*, 15, 100383. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2019.100383>
- Wang, M.-Y., Li, Y.-Q., Ruan, W.-Q., Zhang, S.-N., & Li, R. (2024). Influencing factors and formation process of cultural inheritance-based innovation at heritage tourism destinations. *Tourism Management*, 100, 104799. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2023.104799>
- Weng, L., Huang, Z., & Bao, J. (2021). A model of tourism advertising effects. *Tourism Management*, 85, 104278. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2020.104278>
- Wenting, Y., He, Z., & Shuying, Z. (2021). Sustainable development and tourists' satisfaction in historical districts: influencing factors and features. *Journal of Resources and Ecology*, 12(5),

- 669-681. *World Tourism Organization*. (2020). <https://doi.org/10.5814/j.issn.1674-764x.2021.05.010>
- Yabanci, O. (2022). Historic architecture in tourism consumption. *Tourism Critiques: Practice and Theory*, 3(1), 2-15. <https://doi.org/10.1108/TRC-04-2021-0008>
- Zakariya, K., Harun, N. Z., & Mansor, M. (2015). Place meaning of the historic square as tourism attraction and community leisure space. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 202, 47.486-7. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.08.196>
- Zeng, J., Wen, Y., Bi, C., & Feiock, R. (2021). Effect of tourism development on urban air pollution in China: The moderating role of tourism infrastructure. *Journal of cleaner production*, 280, 124397. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.124397>